

Yunanistan Notları

Köşe Yazarları - Av. Taner Kılıç

Mülteci haklarıyla ilgili çalışmalara katılmak üzere Yunanistan'a giden insan hakları savunucusu Taner Kılıç gözlemlerini sitemiz okurları için yazıya döktü. Gözlemlerini, deneyimlerini dikkatli bir şekilde kaleme alan Kılıç, bu yazısıyla katıldığı, tanık olduğu çalışmaları detaylarıyla öğrenmemize imkan tanıyor. Aynı şekilde çektiği karelerle o çalışmaların sıcaklığını, canlılığını yansıtıyor. Bu değerli yazı ve fotoğraflar için Taner Kılıç'a teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar merhaba,

Bu yaz aldığımız davetler üzerine Pırl ile birlikte Yunanistan'a gittik ve bazı toplantı ve çalışmalarda bulunduk. Her ne kadar bu çalışmalarda özel olarak bir kuruluşu temsil görevimiz olmadıysa da toplantılarda elde ettiğimiz bilgi ve deneyimleri sizinle de paylaşmayı gerekli gördük. Çünkü bizler netice itibarıyla "Türkiye'de ve özellikle Ege Denizindeki mülteci sorunu hakkında çalışan kişiler" olarak bu toplantılarda bir varlık gösterdik ve bunun için siz mülteci alanında çalışan arkadaşlara da bu anlamda bir bilgilendirmeyi gerekli buluyoruz. Bu nedenle bu mektubu okumaya layık görenlere kısaca toplantıların içeriği, tartışma konuları ve bizlerin edindiği izlenim ve yorumlarımız olarak paylaşmak istiyoruz:

“Kayık Hareketi” Akdenizdeki ölümlere dur diyecek

Davet edildiğimiz ilk toplantı Yunanistan'ın ırkçılık, çevre, barış ve şiddet dışı eğitim alanlarında önemli çalışmalar yapmış, saygın sivil toplum kuruluşu Antigone tarafından organize edilmişti. 21-24 Ağustos 2008 tarihleri arasında Chios (Sakız) adasının Mesta köyünde organize edilen çalışmaya Türkiye'nin yanısıra Yunanistan, Almanya, Kıbrıs'ın kuzey ve güneyi ile Polonya'dan davet edilen kişiler katılmıştı. Yanılmıyorsam toplamda 50-60 kişi kadardık ve daha önceden belirlenen 4 grupta çalışmalar yapıldı. Bunlar mülteci/göçmen hakları, eğitim, çevre ve vicdani red konularıydı. Davet edilen kişiler bu alanlarda çalışmaları önceden bilinen ve buna göre ismen davet edilen kişilerdi. Bundan dolayı bu tema gruplarında temanın içeriğinin konuşulmasından ziyade ülkelerdeki bilgi ve tecrübe aktarımı, bunların tartışılması ve değerlendirilmesi istendi. Ancak çalışmanın ana hedefi bu konuların içeriğinde neler konuşulduğundan ziyade "nasıl" konuşulduğu ve konuların değerlendirilmesi ve yeni önerilerin oluşturulmasında "şiddet dışı" yöntemlerin kullanılmaya çalışılması idi. Bu amaca uyulduğu gibi özellikle bizim katıldığımız grup olan mülteci/göçmen hakları grubunda gelecek döneme ilişkin "Akdeniz'de ölümlere son" başlıklı bir kampanya oluşturulması fikrimiz de kabul gördü ve muhtemelen önümüzdeki süreçte bu çerçevede oluşturulan çalışma ağı üzerinden birşeyler yapılmaya çalışılacak. Bu kampanyayı yürütmek üzere oluşturulan insiyatife şimdilik "Kayık/Kayiki Hareketi" ismini verdik.

Antigone'un bu çalışmada partner kuruluşu Defne/Daphne hareketi idi. Atina, Chios ve Lesvos (Midilli)'den gelen mülteci alanında çalışan bizim gibi gönüllü insan hakları savunucularından Kıbrıs'ın güneyinde mültecilere yönelik çalışmalar yürüten arkadaşlardan Kıbrıs ve Yunanistan'daki mülteci sorununun boyutlarına ilişkin yeni ve önemli bilgiler edindik. Dört günlük çalışmanın detaylarından, tam olarak tartışma konularından ve katılımcıların eğilimlerinden takdir edersiniz ki bu mektupta bahsetme imkanımız yok, bunları ancak yüzyüze ve birlikte olduğumuz toplantılarda paylaşabiliriz. Ancak umarım kurguladığımız kampanyadan önümüzdeki süreçte bahsetme, paylaşma, tartışarak geliştirme imkanımız olabilir. Hepimizin hayran kaldığı, 15.yüzyıldan bu yana aynı yapı ve canlılığını koruyan Mesta köyündeki bu çalışmayı başarılı olarak değerlendiriyoruz, umarız gelecek dönemde olumlu sonuçlarını hep beraber takip etme fırsatımız olacaktır.

“No Border” Kampı

Davet edildiğimiz ikinci çalışma ise 29-31 Ağustos tarihleri arasında Patra şehrindeki "No Border" kampı idi. Bizim dışımızda bir çok Avrupa ülkesinden bizim gibi davet üzerine gelen misafirler ve etkinlikler için katılımcılar vardı. Bugün Dikili'de de Türkiye'de bir ilk olarak başlayan kampın Avrupa'da uzun yıllardır oturmaya başlamış bir

esprisi, siyasi bir mesajı ve birçok talebi var. Bu espri ve taleplerin günümüz dünyasında giderek artan bir öneme sahip olduğunu görüyor ve kampın Türkiye'de organize edilmesi ve bu alandaki Avrupa'daki bizden en az 10 yıl ileri tartışmaların Türkiye'ye taşınmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Kürtlerle Afganlar anlaşamadı Kürtler başka bir şehre gitti

Tabi ki genel olarak bilgimiz vardı ve bu konuda konuşuyorduk ancak Patra'da var olmak ve mesela sadece 15-25 yaş arası 1.500 kadar erkek Afgan'ın yaşadığı (kadın ve daha küçük çocuklar Atina'da resmi görevlilerin gözetimindeki bir kampta tutuluyorlarmış) mülteci kampının içine girip evleri tek tek dolaşarak, onlarla konuşarak ne kadar geniş ve büyük akan bir nehir içinde yüzmeye çalıştığımızı bana hissettirdi. Bazı sığınmacıların tahminlerine göre Yunanistan'da toplamda 2 milyon civarı sığınmacı ve göçmen bulunmaktadır. Bu rakam abartı mı bilemem ancak Patra'da hemen her yer Afgan sığınmacı kaynıyor gibi geldi bize. Patra bugün Yunanistan'ın İtalya'ya açılan liman kenti olarak Afgan sığınmacı ve göçmenlerin büyük bir izdihamla bulunduğu bir kent. 500.000 nüfusu ile Yunanistan'ın 3. büyük kenti ancak artık en çok kent içindeki sığınmacı ve göçmen nüfusu ve kent içinde geniş bir gecekondu mahallesi gibi yaşayan mülteci kampı ile anılmakta. Kamp yakınındaki limanda ise hemen her gün ve her gece ya tır altlarına, ya içlerine saklanarak gemilere binmeye çalışıyorlar, ya da bir kaç bin Euro veya dolar karşılığında kaçakçılarla anlaşarak İtalya'ya geçmeye çalışıyorlar. Bunu bir kaç hafta içinde başaran da var, beş yılı aşkın bu şekilde yaşamaya çalışan da. Daha önce buradaki kamp ve şehir içindeki yoğunluk Kürtlerin elinde iken daha sonradan yaşanan "hesaplaşma" sürecinden sonra giderek daha yoğun artan Afgan nüfusunun egemenliğine girmiş ve Kürtler bir başka şehri (şimdi hatırlayamadım, ancak İtalya'ya kara sınırından daha yakın küçük bir şehirdi) toplanma merkezi olarak belirlemişler.

Hazaralarla Peştunlar kampta da anlaşamıyor

Anlatılana göre bunu bir şekilde Yunan Polisi de benimsemiş ve hemen her ülke veya bölgeden gelen sığınmacı ve göçmenler farklı şehirlerde kümelenmeye ve bu anlamda güç sahibi olmaya başlamışlar. Şimdi Kürtlerin "zorla" çıkarıldıkları Patra kampında başta Hazara'ların mutlak egemenliği ile Peştun'larla birlikte genel olarak Afganların ciddi bir egemenliği var. Ancak onlar da kendi içlerinde çok da sulh içinde değiller, Afganistan içindeki hemen her tür milliyetçilik kavgası bir şekilde bu kamp içinde de yaşanıyor. Tacik ve Özbek asıllı Afganların zaten bastırıldığı kampta bir süre önce Hazaralar ile Peştunlarda ciddi ve bu mektupta anlatılamayacak tarz mücadeleler ve kavgalar içine girmişler. Şu an Hazaraların bir anlamda mafya lideri pozisyonundaki başları hapiste bulunuyor ancak Hazaralar genel anlamda kampa egemen.

Kampta egemen olan Hazaralar şehirde polis şiddeti mağduru

Hazaraların egemenlikleri şehir içinde rahat konumda buldukları anlamına gelmiyor, hemen her gün Polisle köşe kapmaca oynuyorlar ve Polisin çok ciddi şiddetine maruz kalıyorlar. Akşam saat 20:00'den sonra ortada görünemiyorlar. Biz kampa girdiğimizde son birkaç gün içinde çok ciddi Polis şiddetine maruz kalmış; kolları, bacakları, kaburgaları kırılmış kişiler ile görüştük, durumlarını fotoğrafladık.

Türk polisi hayırla yad ediliyor

Birçok Afgan ilginç bir şekilde Türkiye'de kaldıkları "geçiş sürecini" özlüyor, "müslüman halkı" yanısıra ilginç bir şekilde Türk Polisini bile hayırla yad ediyorlar. Öyle ki İtalya'ya geçmeyi başaramayan ve Yunanistan'daki koşullara ve Polis şiddetine dayanamayan birçok Afgan'ın Türkiye'ye geri dönmeye başladığını, bunun da kişi başına takriben 1.000 Euro piyasasının oluştuğunu öğrenmek bizleri şaşırttı.

Hepinizin bildiği gibi Yunanistan'da uzun zamandır sığınmacı/mülteci/göçmen ve cümle yabancıya Polis tarafından ciddi bir kötü muamele uygulaması var. Bu, sorunun yoğun yaşandığı şehirlerde medyanın da etkisi ve milliyetçilik anlayışının yaygınlık kazanması ile çok ciddi boyutlara ulaşabiliyor. Öyle ki, ben yakın gelecekte polislerin Brezilya'da sokak çocuklarına yaptıkları gibi sığınmacı ve göçmenleri sokak ortasında öldürmeye başladıklarını duyarsam şaşırılmayacağım.

Valilik ve belediye kampa hizmet vermiyor

Bu kötü muamele maalesef sadece Polis ile de sınırlı değil. Örneğin Patra'da Valilik ve Belediye yıllardır de facto oluşmuş bu mülteci kampına elektrik ve su bağlamamak için mücadele veriyor. Ancak işte tam da bu noktada devreye sivil insiyatifler, insan hakları ve mülteci hakları savunucuları ile anarşist gruplar giriyor.

Sivil toplum örgütleri ve anarşistler ciddi çalışmalarla mülteci haklarını savunuyor

Yunanistan'daki mülteci hakları yerlerde sürünürken ve birçok anlamda bizden daha kötü bir durumda iken buna karşılık Yunan sivil toplumunda ciddi olarak bir mülteci hakları savunuculuğu da gelişmiş durumda. Durumun bu kadar kötü bir seviyeye ulaşması belki de bu tür insani refleksleri harekete geçirebiliyor, sanırım mantıklı açıklama bu. Yoksa deniz, güneş ve turizm ülkesinde gencecik kız ve erkeklerin Polisle kavga edecek kadar mülteci hakları savunuculuğu yapmasının başkaca bir geçerli açıklaması yok. Bu anlamda da Türkiye ile Yunanistan'ı karşılaştırdığımda -tamamen kendi adıma söylüyorum- ürkek, çekingen ve lüks olarak yürüttüğüm/üz mülteci hakları savunuculuğuna karşılık Yunanistan'da çok daha ciddi, örgütlü, tabanını oluşturmuş olan belki radikal de sayılabilecek bir mücadelenin yükseldiğini gördüm. Bu anlamda geçen yıl Evros'taki sığınmacı tutukevine 200 kadar kişi ile yapılan sopalı baskınla sığınmacıların buradan kurtarıldıklarını sizlere geçen yıl aktarmıştım. Aynı gruplar geçen kış Patra'da yıllardır bir türlü Belediye tarafından bağlanmayan elektrik ve su tesisatını kendileri kampa bir baskın yaparak döşemişler (o operasyonun fotoğraflarını ilgili kişilerden aldım). Şimdi kampta elektrik de var, su da. İşte bu yıl Yunanistan'daki "No Border" kampının Patra'da düzenlenmesi tam da bu arka plana dayanıyor. Bu örgütler sığınmacı ve göçmenlerin arkalarında olduklarını sergilemek için bu kampı bu yıl (ilk kez) Patra'da yapmaya karar vermişler. Tabi, bunun haberi Patra'nın yerel milliyetçi madyasında "Anarşistler Patra'ya gelecekler ve her yeri yakıp yıkacaklar" şeklinde yankı bulmuş. Kamp şehirdeki bu psikolojik ortamda başladı.

Türkiyenin akıllı-uslu mülteci hakları savunucuları olarak TV kanalı işgaline girmedik

Kampın başlayacağı gün öncesi akşamında Patra otogarında karşılandığımızda bizi karşılayanlar "biz şimdi bir TV kanalını işgal edeceğiz, isterseniz siz de gelin, isterseniz merkezimizde bekleyin" dediklerinde ne kadar şaşırdığımızı bir düşünün artık. Biz tabi "şiddet dışı" bir atöyle çalışmasından henüz yeni çıkmış ve Türkiye'nin akıllı-uslu / tatlı su mülteci hakları savunucuları olarak Yunanistan'a bir daha girişimizi de riske edebilecek işgale gitmedik ve merkezde beklemeyi uygun bulduk. Korktuğumuz gibi olmadı ve kamp öncesi sürekli aleyhte yayın yapan TV kanalını işgal etmelerine rağmen barışçı bir şekilde kampın şehre şiddet getirmeyeceği, sadece mülteci ve göçmen haklarının öne çıkarılması için çalışılacağı anlatılmış ve TV çalışanları tarafından Polis çağrılmadan eylem barışçı bir şekilde sonuçlandırılmış.

Kampın birinci gününde topluca arabalarla mülteci kampına gidildi ve kamptan mülteci ve göçmenlerin kampın etkinliklerinin gerçekleştirileceği alana getirildiler (kendilerini Polis şiddetinden korumak için her defasında bu Yunan aktivistler tarafından getirip-götürme işi tekrarlandı). Önce Afgan sığınmacı ve göçmenler takımı ile Yunanlar plaj voleybol maçı yaptılar. Sonra Bulgaristan'dan gelen Bulgarlar ile Türkiye'den giden bazı kişilerle ben ortak bir takım oluşturarak Afganlara karşı bir maç yaptık. Benim bu maçtan itibaren sağ dizim halen sakat ancak bölgenin en büyük gazetesine fotoğraflı olarak "Türklerle Afganlar Patra'da maç yaptı" şeklinde haber olduk (gazeteyi tabi getirdik). Bazı Afganlar plajda uçurtma uçurdular. Daha sonraki saatlerde ülkelerden gelen misafirler kendi ülkelerindeki durum hakkında birer sunum yaptılar. Ukrayna'dan gelen misafir geçen dönem Ukrayna Amnesty [Uluslararası Af Örgütü] yönetiminde bulunan bir arkadaşı. Yunanistan Amnesty kurum olarak

bulunmasa da (zaten hiç bir kurum resmi olarak yoktu) Yunanistan Amnesty'den özellikle mülteci alanında çalışan kişiler katılımcı olarak vardılar. Biz de baya kalabalık sayılabilecek bir topluluğa İngilizce/Yunanca tercüme ile bir pp sunum yaptık. Selanik'ten gelen bir tiyatro grubu mülteci hakları üzerine bence enfes bir tiyatro sergilediler. Daha sonra müzik yayını oldu.

İkinci gün yine topluca mülteci kampına gidildi ve bu sefer kampta incelemelerde bulunuldu, ben burada oldukça çok fotoğraf ve video kaydı yaptım. Daha sonra herkes toplandıında Afgan mültecilerle birlikte şehir merkezine yürüyüşe geçildi. Şehrin hemen tüm önemli sokaklarından sloganlarla yüründü ve hazırlanan konser alanına gelindi, burada uzun sürecek bir canlı müzik konseri başladı, bazı önemli Yunan müzik grupları destek verdi. Bir İranlı ve Afgan solistinde sahne aldığı konser geç saatlere kadar sürdü.

Ya afişi asmamıza izin verin yada asana kadar çatışırız

Üçüncü gün öğlen vakti bir parkta sadece Yunan ve kampa katılımcı olarak Avrupa'dan gelen kişiler (takriben 300-400 kişi kadar) toplandı. Önceki günlerde yapılan tartışmalar ile liman içinde büyük bir gemiye afiş asılması, buna polis engel olmak isterse mücadele edilmesi kararlaştırılmıştı. Hızlı bir yürüyüş ve sloganlar ile limana gelindi ve orada polis barikatı ile (bizdeki kalkan ve uzun coplu çevik kuvvet gibi bir ekiple) karşılaşıldı. Kısa zamanda tartışma çıktı ve grubun elindeki aslında balta sapı gibi odunlardan yapılmış bayrak sopaları ile Polise saldırıya geçip barikatı aşmaya çalıştılar. Polis göz yaşartıcı bomba kullandı, sanırım dozu çok fazlaydı ve bu nedenle grup bir ara dağılmaya başlar gibi olsa da buna hazırlıklı ve maske kullanan birçok kişi sayesinde çabuk geri toparlandı ve polise tekrar bir direnç gösterdi. Polise bu arada takviye gelmesine rağmen daha ileri bir adım atmadı. Daha sonradan bize aktarıldığına göre "sadece gemiye çıkıp afiş asacağız, buna izin verirsiniz bunu sakın bir şekilde yaparız, aksi halde bunu yapana kadar çatışırız" denmiş ve bundan sonra Polis bu teklifi kabul etti. Grup kontrollü bir şekilde limana girdi ve büyük bir gemiye iki adet mülteci haklarını içeren büyük afişler astı. Bundan sonrada grup sloganlarla tekrar şehir içinde bir yürüyüş yaptı ve tüm kamp sonucunu değerlendirmek için tartışmaya geçtiler. Biz de bu aşamada otobüsümüze yetişmek için gruptan ayrıldık.

Tüm bu anlatmaya çalıştığım günlerde birçok bilgi ve bireysel hikaye almaya çalıştık. Ancak takdir edersiniz ki bunların hepsinin burada anlatılması mümkün değil. Ancak her iki çalışmanın çok yararlı ve kendisine göre başarılı geçtiğini düşünüyorum. Bu duygu ve düşüncelerle Patra'dan Atina'ya dönerken Pırıl için kötü bir trafik kazası haberi aldık. Bu nedenle o güne kadar çok iyi geçtiğini düşündüğümüz yolculuğumuz buruk ve üzüntülü bir şekilde bitti ve aslında sahip olduğumuz hiçbir şeyin bizler için de bir kesin kalıcılık içinde olmadığını bizlere hatırlattı.

Öyle ya; birçok mülteci ve göçmen gibi biz de bu hayat içinde birer yolcu değilmiyiz?

Selam ve sevgilerimle,

Taner